

Türkiye Cümhuriyeti ile Lehistan Cümhuriyeti arasında münakid şebbenderlik mukavelenamesinin tasdikına mütedair kanun

(Resmî Ceride ile neşir ve ilâm : 31/V/1927 - Sayı : 598)

No.

1044

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile Lehistan Cümhuriyeti arasında 1927 senesi martının yirmi beşinci günü Ankarada akid ve imza olunan şebbenderlik mukavelenamesi kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanun neşri tarihinden itibaren meriyülicradır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — İşbu mukavelenamenin icrayı ahkâmına İcra Vekil-eri Heyeti memurdur.

23 mayıs 1927

TÜRKİYE İLE LEHİSTAN ARASINDA MÜNAKİD ŞEBBENDERLİK MUKAVELENAMESİ

Türkiye ve Lehistan Cümhuriyetleri kendi ülkelerine memurini şebbenderî kabulü keyfiye-
ini tanzim ve başşebbenderler, şebbenderler ve şebbender vekillerinin mütekabil hukuk, im-
iyazat ve muafiyatını ve salâhiyetlerini tayin etmek arzusunda bulduklarından bir şebben-
erlik mukavelesi akdine karar vermişler ve bu hususta murahhasları olmak üzere:

Türkiye Reiscümhuru;

Hariciye vekâleti müsteşarı Şevki Beyi,

Lehistan Reiscümhuru;

Lehistanın Türkiyedeki fevkalâde murahhas ve orta elçisi Müsyü (Jozef Yeyeruş - Ko-
alski) ile Varşovada Hariciye nezareti Şube müdürü Müsyü (Karol Poztatski) yi tayin etmiş-
ardir.

Müşarünileyhim usule muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine badet-
bliğ ahkâmı âtiyeyi kararlaştırmışlardır:

Memurini şebbenderinin kabulü

Madde — 1

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden her biri diğzerinin ülkesinde başşebbenderlikler, şebbender-
kler ve şebbender vekillikleri tesis etmek salâhiyetini haiz olacaklardır. Şu kadar ki; diğzer bil-
imle Devletlere de mütesaviyen tatbik olunmak şartile Tarafeyn lüzum görecekləri mevakiin is-
snası hakkını muhafaza ederler.

Memurini şebbenderî meslekten ve kendilerini nasheden Devletin tebaasından veya fahrî ola-
lırlar.

Fahrî memurini şebbenderî için, tayinlerinden evvel, memuren bulunacakları memleketin
ükûmetinin diplomasi tarikile rızası istihsal edilnek lâzımgelecektir.

Madde — 2

İşbu mukavelenamenin bileümle aksamında müteakiben zikrolunacak (şehbender) tâbiriuden başşehbenderler, şehbenderler ve şehbender vekilleri ve (şehbenderlik) tâbirinden de başşehbenderlikler, şehbenderlikler ve şehbender vekillikleri maksuddur.

Madde — 3

Şehbenderler, tayin beratlarının ibrazı üzerine, memuren buldukları memlekette müesses kavaid ve muamelâta göre kabul edilecekler ve tanınacaklardır. Mezkûr şehbenderlerin serbestçe ifayı vazifeleri için muktazi ekzekuvatur (Tasdikı memuriyet emirnamesi) kendilerine bilâteahhur ve bilâhare ita olunacak ve işbu ekzekuvaturun iraesı üzerine, vezaifi mevdualarını ifa edebilmeleri ve sıfatı memuriyetlerine müteallik masuniyet ve muafiyetlerden istifade ettirilmeleri için, havzai memuriyetleri dahilindeki memurini aidesi derhal tedabiri lâzimeyi ittihaz edecektir.

Madde — 4

Şehbenderlik makamı reislerinin manii zuhurunda veya gaybubeti veyahud vefatı halinde, Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden her birinin nizamatile muayyen sıra dahilinde diğer memurini şehbenderî vezaifi şehbenderiyi vekâleten ifaya bihakkın salâhiyettar olacaktır.

Fahrî şehbenderlik makamı reislerinin manii zuhurunda veya gaybubeti veyahud vefatı halinde, diploması mümessilleri veya meslekten şehbenderler, manii zuhur veya gaybubet veyahud vefat etmiş olan memuru muvakkaten istihlâf etmek üzere bir zat tayin edebilecekler ve eğer bu zat, sıfatı resmîyesi memuren bulunduğu memleketin Hükûmetine evvelce bildirilmiş olan meslekten memurini şehbenderî meyanından intihab edilmemiş ise keyfiyeti istihlâf mezkûr Hükûmetin rızası ile olacaktır.

Memurini şehbenderinin imtiyazları ve masuniyetleri

Madde — 5

Meslekten ve kendilerini nasheden Devlet tebaasından olan şehbenderlik makamı reisleri ve hizmeti şehbenderî memurları (şehbenderler, şehbender vekilleri, kağıclarlar ve şehbenderhane ateşe ve kâtibleri) istimvalât, mükellefiyatı şahsiye ve ibatei askeriye, keزالik Tarafeyni Devletlerinin her hangi bir makamı tarafından matruh şahsî vergi mahiyetini haiz bilvasıta menkulât tekâlifi muafiyetinden müstefid olacaklardır.

Şu kadar ki; memurini mezkûre emvali gayrimenkuleye tasarruf ederler, teşebbüsâtı sınaıye veya ticariyeye vaz edilmiş sermayeye malik olurlar, ticaret veya her hangi bir sanat veya meslek icra ederlerse bu müteaddid hususattan dolayı hiç bir imtiyaz iddia edemeyecekler ve aynı şerait altındaki eşhası sairei hususiye misillü rüsum, vergi ve tekâlîfe tâbi kalacaklardır.

Madde — 6

Fahrî şehbenderlik makamı reisleri, kağıdıyaları kalemine ve evrakı resmîyesinin vazma tahsis edilmiş mahaller için istimvalât ve ibatei askeriyeden müstesna olacaklar ve işbu zevat memur buldukları memleketin tebaasından bile olsalar işbu muafiyetten istifade edeceklerdir.

Madde — 7

Şehbenderlik makamı reisleri ile beşinci maddede tadad olunan hizmeti şehbenderî memurları işbu mukavelename ile kendilerine tanınan vezaifin hududu dahilinde ifa eyledikleri memuriyet-

leri efalinden dolayı memuren buldukları memleket mehakimi tarafından muhakeme edilmeyeceklerdir.

Bunlar, kavanini mahalliyyeye göre asgarî üç sene hapis cezasını istilzam eden ahval müstesna olmak üzere derdest veya kablehüküm tevkif edilemeyeceklerdir. Tevkif veya takibatı adliye halinde memuren buldukları memleket Hükûmeti salifüzzikir memurinin mensub olduğu siyasî münessili sürati mümkünle ile keyfiyetten haberdar edecektir.

Mumaileyhim, gerek mevaddı hukukiyede gerek münferid muamelâtı ticariye dolayısıyla (bir polijenin imzası veya cirosu gibi) hapis ile tazyikten müstesna olacaklardır.

Birinci fıkrada mezkûr memurların kâffesi, şahid sıfatile hazır bulunmak üzere memuren buldukları memleket mehakimi tarafından kendilerine vaki olacak davetleri kabule mecbur olacaklardır. Meslekten olan şebbenderlik makamı reisleri istimalarının muahhar fakat yakın bir tarihe tâliki için rzaifi resmîyenin icabatı âilesinden mütevellid mânîlerini, esbabı meşrua olarak, indeliktiza derneyan edebileceklerdir.

Birinci fıkrada mezkûr memurinin kâffesi vazai fi memurelerinin ifasma müteallik bileümle umur hakkında ifade vermekten, nezdlerinde bulunan evrak, vesaik ve defatiri ibraz ve tevdiden imtina debileceklerdir.

Yukarıda zikrolunan imtiyazat ve muafiyat kaydı ihtirazisi tahtında şebbenderlik makamı reisleri ve hizmeti şebbenderî memurları gerek mevaddı hukukiye gerek mevaddı cezaiyede memuren buldukları memleket mehakiminin hakkı kazasına tabai mahalliyyenin tâbi olduğu aynı şerait dahilinde, âbi olacaklardır.

Madde — 8

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynin şebbenderlik makamı reisleri şebbenderhanenin harici kapısı tarine milletlerinin armasını havi levha ile

Baş şebbenderliği, şebbenderliği veya şebbender vekilliği yazısını vazedebileceklerdir.

Mumaileyhim, eyyamı resmîyede kezalik diğer mutad ahvalde şebbenderhane üzerine memleketinin sancağını keşide edebileceklerdir. İşbu alâmatı hariciyyenin hiç bir vakit iltica için bir hak şkil eder mahiyette tefsir edilemeyeceği mukarrerdir.

Madde — 9

Şebbenderhane evrakı her zaman taarruzdan masun olacak ve memurini mahalliye mezkûr evk meyanına dahil olan muharrerat, vesaik ve defatiri hiç bir bahane ile muayene ve müsadere lemiyecektir.

İşbu muharrerat, vesaik ve defatirin şahsî veya memurini şebbenderinin icra edebileceği ticaret veya sanaata müteallik defterler, muharrerat ve vesaikten tamamen ayrı bulundurulmaları lâzım gelecektir.

Şebbenderhane evrakı meyanında bulunan muharrerat, vesaik ve defatirin tevdii veya ibrazı mahalli memurini adliye veya idaresince kendisinden talep edilmiş olan Tarafeyni Âliyeyni Âkiynden birinin şebbenderlik makamı reislerinden veya hizmeti şebbenderisi memurlarından birisi talebi ifadan imtina ederse, bu mahiyetteki bileümle müşkülâtın diploması tarikile halli icab lediğinden memurini adliye veya idariye mumaileyh hakkında hiç bir tedbiri zecrî istimal edeyecektir.

Madde — 10

Şebbenderler ve beşinci maddede tadad edilen, hizmet şebbenderi memurları memuriyetlerine ilk ahali muvasaletlerinde veya müteakib altı ay zarfında kendilerine veya ailelerine aid mefruşat, lbusatı eşya ve esası beytiyeyi muayene ettirmek şartile, gümrük resmi tediye etmeksizin idhale zun olacaklardır. Bu istisna mevaddı istihlâkiye (mekûlât ve meşrubat) a tatbik olunmaz.

İhtiyacı resmiyesi için şebbenderliklerin namlarına gönderilen defterler, başlıklı kâğıtlar, koçanlı defterler, pasaportlar, pasavanlar, şehadetnameler, ve pullar ve diğer evrakı resmiye kezalik bilûmum arma, sancak, resmi levazımı tahririye dahi gümrük rûsumundan muaf olacaklardır.

Memurini şebbenderinin vazâifi

Madde — 11

Şebbenderler kendilerini tayin eden Devletin tebaasını himaye ve hukuk ve taamülâtı beynel milêliye mucibince, tabaai mezkûrenin bilûmum hukuk ve menafiini müdafaa ederler.

Bu maksadla, mumailychim memleketeyin beyninde mevcut muahedat ve mukavelât ahkâmına mü nafi bilcümle mesail ile tabaası hukukunu muhil her husustan dolayı mutalebatta bulunmak üzer havzai memuriyetleri dahilindeki memurini idariyeye müracaat edebileceklerdir. Talepleri memurin mezkûrece kabul edilmezse memuren buldukları memleket Hükûmetine, ancak kendi memleketlerini mümessili siyasisi mevcut olmadığı takdirde, doğrudan doğruya müracaat edebileceklerdir.

Şebbenderlerin, vazâifi memurelerinin ifası hususâtında memuren buldukları memleketin memurini aidesi nezdinde en vâsi muaveneti ve en hayırhah müzaheretini görmeleri temin edilmiştir.

Madde — 12

Şebbenderler, kendilerini tayin eden Devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde kançılaryalarında kendi tabaasının tevellüdat ve vefiyatına müteallik beyanatı kabul ve bunları nikâhlarını, namzedlerin ikisinide şebbenderin mensub olduğu Devlet tabaasından iseler, akdedebileceklerdir.

Şurası mukarrerdirki işbu madde ahkâmı alâkadâr eşhası mezkûr sicil nüfus vukuatını şebbenderin memuren bulunduğu memleketin memurini aidesine tescil ettirmek vazifesinden varest kılmaz.

Madde — 13

Şebbenderler, kendilerini tayin eden Devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde :

1 - Kendilerini tayin eden Devlet tabaasından olan tüccar veya sair efradı veya safainin mürtebatı ve yolcuları tarafından vâki olabilecek beyanatı gerek kançılaryada, gerek alâkadaran ikametgâhında veya sefaini mezkûrede kabul etmek;

2 - Kendi tabaasına pasaport veya diğer şahsî vesâik ita ve bilcümle pasaportları ve diğer vesâiki vize etmek hakkına malik olacaklardır.

Madde — 14

Şebbenderler, kendilerini tayin eden Devletin kavanini mucibince mezun oldukları takdirde :

1 - Kendilerini tayin eden Devlet arazisinde kâin envale, temşiyet olunacak mesaliha veya diğer meyan edilecek hukuka müteallik olmak şartile bilcümle ukud ve mukavelâtı, tarafeyn hangi tarafta baiyette bulunursa bulunsun, kâtibi adil sıfatile kabul etmek;

2 - Kendilerini tayin eden Devlet tabaasının vasiyetlerine müteallik ahkâm ve mezkûr tabaasının evlenme mukavelâtını kâtibi adil sıfatile kabul etmek;

3 - Kendilerini tayin eden Devlet tabaasının imzalarını tasdik etmek;

4 - Kendilerini tayin eden Devlet makamat ve memurinden sadır olan her türlü evrak ve vesâikin imzalarını tasdik ve bunları tercüme etmek;

Hakkına malik olacaklardır.

Berveçhi hâlâ tadad olunan evrak ve vesâik kezalik şebbender tarafından tanzim veya imzalı tasdik ve şebbenderlik mühürile tahtim edilmiş olan tercüme, surer veya hulâsalar, şebbenderin memuren bulunduğu memleket dahilinde mevsukiyeti veya asıllarına mutabakatı musaddak vesâik, :

retler, hulâsalar veya tercüme misüllü tanınacak ve şebhenderin memuren bulunduğu memleketin memurini resmîyesi veya muadil memurini tarafından tanzim, tasdik veya tercüme edilmiş gibi aynı kıymeti hukukîyeyi ve aynı kuvvei müsbiteyi haiz olacaklardır.

Şurası mukarrerdir ki, salifüzzikir evrakın, şebhenderin memuren bulunduğu memleketin kâtibî adillerinden veya diğer memurini resmîyesinden sudur eden evrakı mümasile derecesine müsavi olan kıymet ve kuvvei müsbitesi yalnız şekil noktaî nazarımdan olup evrak veya mukavelenin esasî ve kuvvei icraiyesi maksud değildir.

İşbu evrak veya sair vesaik şebhenderin memuren bulunduğu memlekette icra olunacak işlere taallük ederlerse mezkûr memleket kavanini mucibince matlub damga resmî ile sair harç ve resimlere, kezalik bu memlekette meseleye müteallik bilûmum muamelâta tâbî olacaklardır.

Tarafeyn şebhenderlikleri kañilâryalarında tescil edilmiş evrakın mevsukiyet ve suretleri veya salifüzzikir suret, hulâsa veya tercümelerin aslına mutabakat ve sıhhati hakkında bir şüphe tahaddüs ettiği takdirde bunların asılları ile mukabelesini talep edecek olan alâkadarm bu talebi reddedileyecek ve munaileyh lüzum görürse esnaî mukabelede hazır bulunabilecektir.

Madde — 15

Devleteyni Âkideynden biri tebaasının Tarafı diğer ülkesinde vefatı halinde alâkadarm memurini mahalliye, havzai memuriyeti dahilinde vefat vukubulan şebhenderi derhal keyfiyetten haberdar edecek ve müteveffanın vefat ilmühaberinin bir sureti musaddakasını en kısa bir müddet zarfında şebhendere bilâ harç gönderecektir.

Madde — 16

Tereke mesaili ahkâmı atıyeye tevfikân halledilecektir:

Birinci bend

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden birinin tebaası tarafından diğerinin ülkesinde bırakılmış bir terekeî menkulenin küşadı halinde memurini mahalliye, müteveffanın tebaası bulunduğu Devlet şebhenderine bilâ teahhur ihbarı keyfiyete mecbur olacak ve aynı zamanda varisler bunların sakın oldukları mahal ve vasiyetname mevcut olup olmadığı hakkındaki malûmatı, kezalik terekenin muhafazası zımında ittihaz etmiş olduğu tedabiri, imkân müsaid olduğu mertebede, şebhendere bildirecektir.

Şayed terekenin küşadından şebhender daha evvel malûmattar olursa keyfiyeti aynı suretle memurini mahalliyeğe işar edecektir.

Şebhenderler ve memurini mahalliye terekeye mühür vazında, defterinin tanziminde kezalik müdürlerin fekkinde teşriki mesaiye mecbur olacaklardır. Şu kadar ki, teahhur tereke için bir tehlike evlid edebilecek ise şebhender veya memurini mahalliye salifüzzikir muamelâtm ifasma, bilâhare ştirakini temin için diğerini bilâ teahhur haberdar etmek üzere, yalnız olarak tevessül hakkına malik olacaktır.

Terekeî gayrimenkuleye gelince, bu, memurini mahalliyeğin salâhiyeti munhasırasına dahildir. Memurini mezkûre işbu terekenin mevcudiyetinden alâkadarm şebhenderleri haberdar edecektir.

İkinci bend

Terekenin eiheti verasetine, taksim ve tasfiyesine ve varislerle musalehler arasında rüyet edilecek hesabata müteallik her dava, tereke menkul olduğu takdirde, murisin hini vefatında tebaası bulunduğu Devletin mehakimi, tereke gayrimenkul olduğu takdirde, arazisinde kâin bulunduğu Devletin mehakimi nezdinde ikame edilecektir.

Veraset veya vasiyetinden başka diğer bir eiheti hukukîyeye mübteni olarak şebhenderin bulundu-

ğü Devletin veya bir Devleti salisenin tebaası tarafından tereke hakkında müddeiyat ve mutalebat dermeyan halinde bu babda karar itası daima şebhenderin bulunduğu memleket mehakimine veya diğer alâkadar devairine aid olacaktır.

İşbu bend ahkâmı mucibince salâhiyettar mehakimden biri tarafından ittihaz edilen kararlar diğer Devlet arafından tanınacak ve vacibüliera olacaktır.

Üçüncü bend

Tereke mesailinin rüyetine, bendi sabık mucibince, murisin mehakimi milliyesi salâhiyettar olduğu devairi mahalliye terekenin muhafazası için tedabirilâzime ittihaz ve işbu maddenin birinci bendine tevfikân, murisin tebaası bulunduğu Devlet şebhenderini bilâ teahhur keyfiyetten haberdar etmelidir.

Evvelki fıkra mucibince memurini mahalliye tarafından ittihaz olunan tedabir şebhenderin talebi üzerine refolunmalıdır.

Dördüncü bend

Şebhender, terekei menkulenin eşhası hususiye veya memurini mahalliye yedinde bulunabilecek kâffe mevaddını, müteveffa bunların iade ve teslimlerini hangi şerait dahilinde talep edebilir idi ise, o şerait tahtında tesellüm hakkına malik olacaktır. Bu takdirde şebhender terekenin menafiini bizzat veya terekeyi mehakim nezdinde ve mehakim haricinde temsil etmek için bir vekil nasb ile terekei menkule üzerinde sıkı bir idare teminine mecbur olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, şayed şebhenderin bulunduğu memleket veya üçüncü bir Devlet tebaası terekede alâkadar bulunursa şebhender veya bunun tarafından nasbedilmiş olan şahıs, terekenin idaresi hususunda müttehaz her tedbirde memurini mahalliye ile mutabık olarak hareket etmeğe mecbur olacaktır.

Beşinci bend

Şebhender, terekei menkulenin tesellüm eylediği bileümle mevaddını murisin yevmi vefatından bilitibar dört ay müddetle emaneten muhafaza etmeğe mecbur olacaktır. Şu kadar ki, şebhender, mahkeme masarifini, şebhenderlik resim ve harçlarını, memurini mahalliye masarifini kezalik müteveffanın son hastalığı ve cenaze masraflarını, hizmetçi ücretlerini, son altı aylık icar bedelâtını ve indeliktiza efradı ailesinin infak ve iaşesi masarifini tediyeye için muktazi mebalığı tereke mevcudundan hemen ifraz edebilecektir.

Şebhender, tereke rüsumunun ve kendisine dermeyan edilecek müddeiyatın tesviye ve usulü vecih ile temininden evvel tereke âdadına dahil bulunan mevaddı memaliki cenebiyeye göndermek ve ne de varislere veya infazı vasiyete memur kimselere teslim etmek hakkını haiz olmayacaktır. Şayed şebhender, işbu müddeiyatın varisler tarafından tatınmış veya bir mahkeme kararla tasvib veyahud alâkadar memurini adliyyeye muntazaman tevdi edilmiş olduğu hakkında müteakib altı ay zarfında malûmattar olmazsa bu mecburiyet sakıt olur.

Rüsumu maliyyeye müteallik hususatta, Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden birisinin tebaasının diğer taraf ülkesinde biraktığı terekeler tebaai mahalliyyeye aid olanlara nüsavi tekâlîfe tâbi tutulacaklardır.

Altıncı bend

Devleteynden birinin tebaasının Tarafı diğer ülkesinde bulunan terekelerinin küşadı, idaresi ve tasfiyesi hususlarından mütevellid kâffe mesailde şebhenderler kendi milletlerine mensub olup hazır bulunmayan veya mahcur, kasır veyahud sağır olan varisleri, bunlar diğer vekiller nasbetmedikler

takdirde, bilûmum memurini mahalliye nezdinde temsil etmeğe bihakkm mezun olacaklar ve bu suretle sıfatı vekâletlerini hususî bir vekâletname ile ispata mecbur tutulmaksızın resmen mezkûr varislerin mümessilleri gibi tanınacaklardır. Şehbender varislerin mümessili addolunduğundan terekeye müteallik her gûna işten dolayı memurini mahalliye nezdinde şahsân dahili dava edilemez.

Yedinci bend

Balâdaki ahkâm, Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden birinin ülkesinde bulunub işbu ülke haricinde vefat etmiş olan tarafı diğer tebaasmdan birinin terkesine aid emvali menkule ve gayri menkule hakkmda da alâ tarikilkiyas tatbik olunur.

Sekizinci bend

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden birinin hazır bulunmayan veya temsil edilmemiş olan tebaası Tarafı diğer ülkesinde küşad edilen bir terekede alâkadar olduğu takdirde, murisin tabiiyeti ne olursa olsun, şehbenderler, hususî bir vekâletname ibraz etmeksizin, veresenin mümessili sıfatile hareket edebileceklerdir. Fakat şehbenderin müdahalesi, kendi tabiiyetine mensub menlehülhakların hazır olacakları veya temsil edilecekleri andan itibaren kabul edilmeyecektir.

Şu kadar ki, işbu ahkâm müteveffanın tebaasından bulunduğu devlet memurini şehbenderisine muhtedat ile tanınamış olan hukuka hâlel iras edemeyecektir.

Dokuzuncu bend

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden birinin tebaasından olubda Tarafı diğer ülkesinde, gerek bir seline derununda gerek karada vefat eden tayfa ve yolcuların ve diğer gemi seyyahininin terekesi zuhuru halinde terekenin defterlerini tanzime ve muhafaza ve tasfiyesi zımında muktazi sair uamelâtrı resmiyeyi ifaya, münhasıran müteveffanın mensub olduğu memleket şehbenderleri salâiyettar olacaklardır.

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden birinin tebaasından olub Tarafı diğer mensub bir seline derununda vefat eden tayfaya ve yolculara aid ücretler, maaşat, kıymetli evrak ve eşya muvasalat liyanında bunların mensub oldukları milletin şehbenderine tevdi edileceklerdir.

Madde — 17

Tarafeyni Âliyeyni Âkideynin şehbenderleri kendi sagîr, kasır ve maheur tebaaları için vesayet eya kayımlık tesisi lüzumunu buldukları devletin memuru aidine işar edebileceklerdir. İttihaz edilecek mukarrerat hususunda yalnız işbu memurun haizi salâhiyet kalması mukarrerdir.

Madde — 18

Seyrisefaine müteallik mevadda Tarafeyni Âliyeyni Âkideyn şehbenderlerinin vezai fi ahkâmı atıyeairesinde ifa edilecektir :

Birinci bend

Şehbenderler, mensub oldukları memleket sefaınınin dühul ve sevkini, liman nizamâtına tevfi ki hakketle, teshil ve havzai memuriyetleri dahilindeki sularda tevakkufları müddetince anlara muza-ret edebileceklerdir.

Bu maksadla kendi milletlerine mensub sefa in derununa, bunların serbest pratika almalarını müakib, bizzat azimet veya vekiller izam, kaptanı ve mürettebatı isticvab ve seferlerine, mahalli

azimetlerine ve sefer vukuatına dair beyanatı kabul ve evrakı sefineyi muayene ve manifestoları tanzim edebileceklerdir.

İşbu maddede mezkûr (mürettebat) tabirinin, gemi zabitanını, gemicileri, ateşçileri ve sefinede müstahdem diğer bilûmum eşhası muhtevi olduğu mukarrerdir.

İkinci bend

Şehbenderler, mensub oldukları memleketin sefaini ticariyesinde intizamı dahilinin muhafazası ile münhasıran mükellef olacaklar ve sefaini mezkûrenin kaptanları, zabitleri ve tayfası arasında zuhur edecek münazaatı ve bunlardan bilhassa ücrete ve müteakiben münakid teahhüdâtın ifasına müteallik olanları bizzat kendileri hal ve fasledeceklerdir.

Memurini mahalliye, gemide hâdis olan kargaşalıklara, karada veya limanda asayişini umumiye muhil bir mahiyette olmadıkça veyahud şehbenderin memuren bulunduğu memlekete mensub veya mürettebattan olmayan bir şahıs bu kargaşalıklara karşı bulunmadıkça müdahale edemeyecektir.

Diğer bilcümle ahvalde memurini mezkûre talep vukuunda şehbenderlere, vazifelerinin ifasını teshil için muzaheretle bulunmakla iktifa edecektir.

Üçüncü bend

Şehbenderler, mensub oldukları memleket sefaini harbiye ve ticariyesi mürettebatından olup Tarafeyni Âliye'ni Âkide'nden biri arazisine firar etmiş olan eşhası derdest ettirebilecekler ve bunları gerek sefineye, gerek vatanlarına iade edebileceklerdir.

Mumaileyhimin bu maksadla alâkadar memurini mahalliye'ye tahriren müracaat ve gerek sefinenin defterlerini ve tayfa listesini, gerek bu vesâikin musaddak hulâsasını ibraz ederek, talep edilen eşhasın fi'lhakika mürettebattan olduğunu isbat etmeleri lâzımgölecektir.

Bu suretle sübut bulan talebi mezkûr üzerine firarilerin teslimi reddedilemeyecektir.

Bundan başka, mezkûr firarilerin taharrisi ve derdestleri için memurini şehbenderiye her gün muavenet ve muzaheret ita edilecek ve bunlar, şehbenderin talebi taharrisi üzerine ve masarifi şehbenderine aid olarak memleketin hapishanelerine sevkedilecekler ve sefineye iadeleri zamanına ve ya memleketlerine gönderilmeleri için bir fırsatzuhuruna kadar orada mevkuf tutulacaklardır. Şu kadar ki, derdest olundukları günden itibaren iki ay zarfında işbu fırsat zuhur etmez veya mevkufiyet masarifi muntazaman tesviye edilmez ise üç gün evvel şehbenderine ihbar şartıyla ve aynı sebepten dolayı tevkif olunamamak üzere, mezkûr firariler serbest bırakılacaklardır.

Şayet firariler karada her hangi bir cürüm işlemlerse mahkeme hükmünü ita ve işbu hüküm tamamen ve kâmilan iera olununcaya kadar memurini mahalliye emri teslimi tehir edebilecektir.

Mürettebat adadına dahil olup arazisine firar eylediği memleketin tebaası bulunan eşhasın (Lehistan için, Danzig serbest şehri tebaasının) işbu madde ahkâmından müstesna olduklarını Tarafeyni Âliye'ni Âkide'yn kararlaştırmışlardır.

Dördüncü bend

Sefaini mücehhezleri, hamule sahipleri ve sigortacılar arasında hilâfına ahkâm mev'ud olmadıkça memlekete'yn sefaininin denizde dıģar olacakları hasarat neticesinde ister bilihtiyar, ister bilmecebu riye müteakib limanlara duhuşları halinde mezkûr hasarata müteallik hususat mensub oldukları müllet şehbenderleri tarafından tesviye edilecektir. Şayet şehbenderin memuren bulunduğu memlekete veya bir Devleti salise tebaası işbu hasaratta alâkadar bulunursa, ihtilâfı vaki, bilcümle alâkadar arasında sulhan tesviye edilemediği takdirde memurini mahalliye'ye halledilecektir.

Bçşinci bend

Memleketeynden birinin Hükümetine veya tebaasına aid bir sefine Tarafı diğer sevahilinde bir azayı bahriye uğrayacak veya karaya düşecek olursa memurini mahalliye alâkadar şebenderi eyfiyetten bilâ tehhür haberdar edecektir.

Şu kadar ki, memleketeynden birine mensub olub Tarafı diğer kara sularında kazaya uğrayacak ya karaya düşecek olan sefainin tahlisine müteallik ameliyat kendi şebenderleri tarafından sevk e idare edilecektir. Tarafeyn memalikinde memurini mahalliyeinin müdahalesi ancak mezkûr şebenderlere müzaheret, intizamı muhafaza, mürettebat haricinde olan tahlisiyecilerin menafîini sıya- et ve emtianın dühul ve hurucunda lâzîmürriaye ahkâmının ierasını temin maksadile vaki olacaktır.

Mezkûr şebenderlerin veya murahhaslarının gaybubetinde ve bunların muvasaletlerine kadar emurini mahalliye eşhasın himayesi ve kazadan tahlis edilecek olan mevadın muhafazası zımında uktazi bileümle tedabiri ittihazat mecbur olacaktırdır.

Bu muhtelif ahvalde memurini mahalliyeinin müdahalesi, tahlisiye ameliyatının ve kurtarılan evadın emrû muhafazasının istilzam edeceği ve mümasil ahvalde sefaini milliyenin veya en ziyade azharı müsaade millet sefaininin tâbi olabileceği harçlar müstesna olmak üzere, hiç bir suretle harg tifasma mahal vermiyecektir.

Kazayı bahriye uğrayan sefainin tabiiyeti hakkında bir şübhe hudüsü halinde işbu maddede me- zîr vezaifin ifasına münhasıran memurini mahalliye salâhiyettar olacaktır.

Kurtarılan emtia ve eşya, dahilde istihlâk için idhal edilmedikleri takdirde, hiç bir gümrük res- i tediyesine tâbi değildir.

Altıncı bend

Şebenderlerin seyrisefaine müteallik mevaddaki vezaifi evvelki bendlerde zikredilen hususata ünhasır olub efal ve muamelâtı saireye hiç bir suretle teşmil edilemiyecektir.

Binaenalâzalik, şurası mukarrerdir ki indeliktiza memurini mahalliye memleketlerinin limanlarında ırafı diğer sefaini tüccariyesi derunında istintak ve istievab, taharri, haeiz, derdest, kablethüküm vkif, şühud istimar, bir hükümün infazı veya diğer resmî bir muamelei taziykiye ifası hususlarını ıgrudan doğruya ıera edebilecektir.

Ahkâmı umumiyeye

Madde — 19

Vezaifi şebenderiyi ifaya mezum oldukları takdirde, İşbu mukavelenamenin şebenderlerin ve- ifine müteallik bileümle ahkâmı, Tarafeyni Âliyeyni Âkideynin diplomasi memurlarına da tatbik unur.

Madde — 20

Bundan başka şurası mukarrerdir ki, Tarafeyni Âliyini Âkideynden birinin şebenderlik makamı ısleri ve memurini şebenderisi diğer Taraf ülkesinde en ziyade mazharı müsaade milletin aynı ırfdaki memurinine bahş edilmiş veya edilecek olan bileümle imtiyazat ve muafiyata ve aynı vezaife itekabiliyet şartile mazhar ve malik olacaktırdır.

Binaenalâzalik, şurası mukarrerdir ki, Tarafeyni Âliyini Âkideynden hiç biri kendisi tarafından şer Taraf memurini şebenderisine bahşedilenlerden başka veya daha vasi imtiyazat, muafiyat ve zaifi kendi memurini şebenderisi lehine taleb zımında yukarıda muharrer en ziyade mazharı ısaade millet kaydinden mütevellid menafii dermeyan edemiyecektir.

İşbu mukavelename tasdik edilecek, tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra iktisabı meriyet eyliyecek ve ahkâmı, Tarafeyni Âliyeyni Âkideynden biri veya diğeri tarafından feshedilğinin tebliğinden itibaren altı aylık bir mühlet inkızasında münkati olacaktır.

Tasdikan lilmakal bu babda alelûsul salâhiyettar olan zirde vazieynülimza işbu mukavelenamey imza ve mühürlerle tahtim etmişlerdir.

Ankarada iki nüsha olarak 25 mart 1927 tarihinde tanzim edilmiştir.

İMZA PROTOKOLÜ

Bugünkü tarihle münakid şebbenderlik mukavelenamesinin imza edileceği esnada Tarafeyni Âliyeyni Âkideyn hususatı atıyeyi kararlaştırmışlardır:

Beşinci maddeye müteferriin

1 - Şurası mukarrerdir ki, (Kaçerlarlar) Türkiye ve (Şebbenderlik ateşe ve kâtibleri) Lehista şebbenderlikleri kadroları için meyzuubahisdir.

2 - Beşinci maddede tadad edilenlerden başka meslekden ve kendilerini tayin eden Devlet tebeasından olan diğeri memurini şebbenderide bu maddenin ikinci fıkrasında münderiç aynı kuyudu il tiraziye tahtında olarak şahsı vergi mahiyetini haiz bulunan bilâvasıta menkulât tekalifi istisnasında müstefid olacaklardır.

Şukadar ki işbu memurinin adedi:

Baş şebbenderlikler için (4) ü ve

Şebbenderlikler ve şebbender vekillikleri için (3) ü tecavüz edemiyecektir.

Yedinci maddeye müteferriin

Beşinci maddede tadad edilen memurine gönderilen davet varakaları ahkâmı cezaiye hakkında bıkaydı ihtiva etmiyecek vechile bir şekli cemilekâranede tahrir edilecek ve fakat ademî icabet halinc ahkâmı mezkûre mabihittatbik kalacaktır.

On ikinci maddeye müteferriin

Aneak ifayi memuriyet eyledikleri mahallerin kavanini nikâh müddeti akdini kabul ettiği taldirde şebbenderlerin nikâh aktedebileceklerini Tarafeyni Âliyeyni Âkideyn kararlaştırmışlardır.

Şebbenderlik mukavelenamesinin bir cüzü mütemmimi bulunan işbu protokol mukavelename i aynı zamanda dahili meriyet olacaktır.

Tasdikan hilmakal bu babda alelusul salâhiyet tar zirde vazimi imza işbu prokokolü imza eyledi-
er.

Ankarada iki nüsha olarak 25 mart 1927 tarihinde tanzim edilmiştir.

<i>mhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	24 - V - 1927 tarih ve 1/1153 No. lu tezkere ile
<i>rayi neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliğ</i>	:	
<i>ldiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevrud</i>	:	
<i>kerenin tarih ve numarası</i>	:	26 - V - 1927 ve 4/213
<i>zakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cild ve</i>	Cild	Sayfa
<i>ıfası</i>	:	31 267
	:	32 112:113,173,174,181,182:183,193:195,
		204,220,226,230,232
<i>u kanununun alâkadar olduğu diğer kanunların</i>	:	
<i>narası</i>	:	